

RENAIXEMENT

ADHERIT A LA UNIO CATALANISTA

SURT ELS DIJOUS

VOLÈM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes, per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser àrbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions e impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintes o lleves y facultat de poder contribuir a la formació del exercit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa la Unió Catalanista, tenen el dret y el dever de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevolga que siga llur pensar y sentir en matèries **religioses, polítiques o socials.**

SUMARI

Al marge de l'Assamblea, per *Manel Aleuñtara y Gusart*.—Esguards, per *Maig*.—Englantines: A Tarragona, per *Joaquim Delclós y Dols*.—El meu criteri respecte a l'Assamblea de Tarragona, per *Ramón Masijern*.—La Festa Nacional Catalana, per *F. Casanovas Coll*.—Les Nacionalitats oprimides, per *J. B. y A.*.—Fer obra constructiva, per *J. Castells*.—De Dant Alighieri, per *Ramón E. Bassegoda*.—Les dugues mares, per *Tomàs Torrent y Ruig*.—Qüestions econòmiques, per *Ramón del Estany*.—Fent la Catalunya Nova, per *Joan Palomba*.—La iniciativa privada, per *Maceo*.—Teatres, per *Andreu Mauri*.—Joaquim Malats.—Garbellant.—Noves.—Acció Cultural: Inaugural de Curs del Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria.

Al marge de l'Assamblea

Finides ja les tasques de l'Assamblea de Tarragona, el nostre cor bateja encara al ritme d'aquell entusiasme qu'ens arborà ab el seu exaltament fecond.

Allà no s'ens va senyalar cap nou camí ni cap nova orientació que hagués de fer virar la nostra ruta. Nosaltres seguim la via qu'ens trassarem, la mes penosa, pero la mes dreturera pera la consecució del nostre ideal. Y la fita es la mateixa: el cim; el cim de les aspiracions de deslliuransa que pot frisar un poble triomfant de vida.

Però aquell entusiasme que's desbordava en els nostres cants y en els nostres visques, ha posseït la nostra ànima y ha engendrat en ella una nova fortitut pera el sacrifici y pera la perseverancia en la lluita.

Que's despleguin les actuacions polítiques dels elements que han ingressat en la Unió Catalanista! Benvinguts siguin els qui ab les veles gonflades per l'amor a Catalunya han arribat a

nosaltres! Però els qui creiem que la llibertat d'un poble no s'assoleix, veritablement, ab unes quantes poesies patriòtiques anyals, ni ab molts mes diputats a Corts; els qui sols tenim confiança en la redempció del poble per obra d'ell mateix, continuarem la nostra acció generosa y abnegada pera infiltrarli aquest convenciment ab plena conciencia, pera qu'en la hora decisiva de l'esfors suprém que ha de rompre la cadena, ni una sola deserció defalleixi el nostre estol.

Per això, al dirli que volèm la llengua Catalana ab caràcter oficial, procurarem ensenyarli de llegir y escriure aquesta llengua Catalana, seva; al explicarli que volèm Corts Catalanes, li mostrarem com les Corts de Catalunya, despullades de l'entorpiment de la baixa lluita política, foren, tot temps, expressió viva e integral de l'ànima del poble; al cridarli a la tasca de la resurrecció del nostre Dret, li mostrarem com les seves institucions y els seus preceptes s'amotllen a la manera d'esser dels Catalans; al parlarli de que volèm esser àrbitres de la nostra administració, primer li haurèm

d'ensenyar com els nostres la exerceixen honradament en les Diputacions y els Municipis, que sols quan podrèm mostrarli aquest exemple tindran virtualitat les nostres paraules; y al manifestarli que volèm contribuir al manteniment de l'exèrcit per lliure voluntat del qui vulgui ingressarhi, mirarèm d'educarlo pera que no porti als seus fills, en plena inconsciència d'infantesa, a la formació de batallons infantils.

Y després quan l'haguèm posseït de la raó de les nostres aspiracions, no l'enganyarèm, y li mostrarem pera conseguirles el camí que sabem, el nostre, el penós, el que vol sacrificis, el dreturer, el que porta al cim de les aspiracions que pot frisar un poble lliure.

Una nova afirmació de la virtualitat de aquesta tasca, es el que havèm recullit de l'esclat de l'Assamblea.

Varem anar a Tarragona ab el cor vessant d'entusiasmaments y ab l'ànima arborada del sagrat amor a la Terra. En el fum que s'alsava de aquell gran fogar en holocauste a la Patria, hi vegèrem dibuixarshi la visió adorable de la Catalunya deslliurada. Y, suara, havèm tornat de Tarragona plens de noves energies y enardiments, y ab la pensa fantàsica, com un enamorat quan ve de veure l'estimada y porta encara en els ulls el brill de la seva visió y panteja encara al ritme del suau panteig d'ella.

Pero en aquest retorn hi ha una inquietut qu'ens furga l'ànima y que adolorix les nostres alegries; y es que an aquesta Estimada nostra, la varem veure a Tarragona, certament; pero seríem excessivament romàntics—d'un romanticisme impotent—si sempre ens acontentàvem ab vèurela com la vegèrem: a través de la reixa.

No; volèm abrassarla, y volèm que al bes d'Ella s'encenguin en el front y siguin claror les idealitats que s'debaten en la nostra pensa.

Y pera gaudir de la divina guspira d'aquest bes, ens donarèm a l'estudi y an els sports violents, qu'ens enforteixen, pera rompre la reixa y pera que, si en el desequilibri constant de la lluita anèm a parar reixes endins, ab Ella, poguèm anunciarli, a ben tost, la seva lliberació.

MANEL ALCÁNTARA Y GUSART.

Volém legislarlos y regirlos per nosaltres mateixos, y pels millors d'entre nosaltres.

POMPEIUS GENER.

Esguards

Havèm vist un cartell anunciador d'una cursa de braus, en el baix del frontis de la nostra Universitat—altres vegades ja hi havíem vist una bandera espanyola en el seu cim—y havèm vist adossat a la fatxada del Ajuntament un cartell anunciador de les festes de Girona.

Y en aquest cartell hi havèm vist unes lletres que deien «Batallón infantil», y decantades d'un costat «Evoluciones militares», y decantades de l'altre «Bendición de la bandera».

Y ens havèm recordat d'uns darrers dies d'aquest estiu passat.

Passejàvem per la tres voltes immortal ciutat de Girona. Per la Rambla, miràvem a un aparador: «modelo de uniforme para el batallón infantil»; ne miràvem un altre: «modelo de fusil tipo Mauser para el batallón infantil»; ne miràvem un de mes enllà: «modelo de ros para el batallón infantil»; ne miràvem un de mes ensà: «modelo de correaje para el batallón infantil»...

Cap enfora, lluny de la Rambla, en el pati d'un cinematògraf, una cinquantena de criatures aprenien la instrucció (?) militar. Un guardia civil y un soldat els l'ensenyaven. Uns quants provincianos s'ho miraven.

Passava una parella, grisa, ja en les darreries de la darrera joventut, y deien:—Qué monos son!—Ell feia cara d'empleiat del Estat; ella, de xoreu.

Pera respirar a ple pulmó, ens en anàvem fins «la devesa»; pero fins allà ens inquietava l'espiguet d'una corneta que quatre xavalets aprenien de tocar adestrats per un corneta de tropa.

Y nosaltres que havíem anat a Girona a veure un astor esculpit en la tomba d'en Ramón Berenguer a la Catedral! Nosaltres qu'ens havíem abandonat a la voluptuositat del silenci d'aquella nau gòtica! Y d'aquells carrers sinuosament ombrejats pel capvespre!

Y ara ens trobàvem en la capital de la provincia.

Aquets dies, es la festa major de Girona. El batalló infantil deurà passejarse triomfant per la ciutat del Ter y del Onyar. Els pares dels infants deurán passejarse, mes triomfants encara, ab el rostre irradiant satisfacció.

D'aquí deu o dotze anys els rostres d'aquests

parets potser irradiaran llàgrimes, perquè an
els seus fills s'els emportaran vestits talment
com van ara, aquests dies...

...Ai, Girona — no, tu, ciutat de Girona;
sino, tu, capital de província — si això del
«morir-se de vergonya» per compte de ser un
mot retòric tingués efectivitat, ja n'hi hauria
per perdre les tres immortalitats, ja!

MAIG.

ENGLANTINES

A TARRAGONA

Si un jorn, per Catalunya,
la fe en mon cor minvava,
si 'l sentiment de Patria
en mon esprit fallés,
vindria a sadollarme 'n
ab tu, oh! ciutat augusta,
segur de retrobarlo
per no pèrdrel mai més.

Serés el gran temple
'ont jo 'm reculliria
per redimir mon ànima
del més gran dels pecats;
y 'ls monuments històrics
qu'en ton entorn s'aixequen
d'altars me servirien
preganths pels passats.

Son tantes les bel·leses
qu'en el teu si s'enclouen,
que, vistes una a una
qui sab la que més val!
son prou, perquè entre totes
diguin an 'quell qui't miri:
—Tarraco, de la Patria
n'es el més ferm puntal.

Les èpoques llunyanes
totes hi han deixat rastre;
guardantshi maravelles
que mai s'enfonzaran;
recorts qu'en nostra Historia
ses planes d'or guarneixen
y pels segles dels segles
sempre hi ressortiran.

Les cendres del rei Jaume
qu'en la gran Seu reposen
criden a penitència
a tots els catalans.
Y, avui, a la conjura
tots hi acudim frisosos,
cridant:—Per Catalunya,
aimemnos, som germans!—

JOAQUIM DELCLÓS Y DOLS

Diada de l'Assamblea.

El meu criteri respecte a

l'Assamblea de Tarragona (1)

Estic convençut de la bondat de les conclu-
sions de nostra Assamblea; empró de la mateixa
manera que en un camp que sia estèril, tota
sebrada de gra, per bó que sia, no ha de florir
ni fecondar; de la mateixa manera els fruits de
nostra Assamblea no floriran ni granaran si no
els sembrèm en fexa ben adobada. Y l'adob
pera nostra feixa no es altre que la fundació de
un *diari catalanista* y d'una *Academia de la
Llengua rural Catalana*. Sense aquestes dues
institucions, es en va, segons jo crec, tot lo que
vagament se diga en be de nostra Causa.

RAMON MASIFERN.

La Festa Nacional Catalana

En l'Assamblea Nacionalista darrerament
celebrada a Tarragona, entre altres acorts s'hi
preguè 'l de celebrar ab esplendesa la Festa
Nacional Catalana.

L'acort ja està prè; are, l'encarregat de
portarla a terme es la digníssima Junta Perma-
nent de la Unió Catalanista; an ella doncs, vull
dirigirme des d'aquestes planes pera ferli o
pera exposarli una forma que crec serà ben
rebuda.

Jo no sé encare la forma, ni la manera en que
la J. P. acordará ferla, y es per això qu'are que
crec hi há temps, dec exposar una celebració
de la Festa ab gran solemnitat, digna d'una
Nació, encar que lliure no sigui, al menys que
arreu del univers se sàpiga com Catalunya cele-
bra llur Festa Nacional.

Entenc que la susdita Festa, pera esser Na-
cional l'ha de celebrar tothom, manera de
ferho: comunicant a les Diputacions Provincials,
Ajuntaments, Centres y Federacions Obreres,
Cambres de Comers, Industrials y Agrícoles,
Centres d'ensenyansa (oficials y particulars)
tota classe de Gremis y Societats que son la
vida de Catalunya, Empreses d'obres y cons-
truuccions etc., etc., es a dir, comunicarho a
totes les forces de Catalunya y pera executarho
pot la J. P. valerse dels socis que componen la

(1) Paraules que volíem pronunciar en l'acte y que
no ho ferem per no sentirnos oradors.

U. C. y aquells en nom d'aquesta, en ses respectives localitats poden treballar prop dels Ajuntaments y entitats locals de tota mena, pera que 's prengui pera *in eternum* la proposició de l'U. C. de celebrar el dia que 's designés, Festa Nacional, y qu'aquell dia no treballés ningú. Aixís jo crec que fora la celebració complerta de la Festa Nacional Catalana.

Y are, que tenim ja la festa complerta, cal buscar festes y diada; aquesta, tant podria ésser el dia de Corpus, el dia de Sant Jordi o qualsevol altre, el dia es igual. Les festes?

El dia de la Festa al matí; posarse d'acort ab el Consistori dels Jocs Florals y celebrarlos aquella diada y per la tarda reimplantar la festa de la Música Catalana, y a la nit celebrar en un teatre una funció. Quina? Crear un premi, que l'adjudiquessin els Jurats calificadoros dels Jocs Florals y de la Música Catalana a la millor obra lírica que millor se presentés.

Y aquí teniu exposada la Festa Nacional Catalana, tal com jo crec hauria d'ésser, ben al revés de les altres; reunir la gent pera fruir de les bel·leses de l'art literari y musical, sens defecte de que les societats en aquell dia celebrassin les festes que vulguessin, pero ben catalanes; aixís, quan la veu de Festa Nacional Catalana traspassés les fronteres y el mar, se veuria un poble, que la llur Festa Nacional la dedica a l'art, a la cultura; això sí en aquell dia, ha de quedar costí lo que costi y pesi a qui pesi, privat termenantment la celebració de cap altre festa nacional que no sia la nostra.

Aquí teniu doncs explicada com s'hauria de celebrar la *Festa Nacional Catalana*.

Y are, digníssima Junta Permanent de la Unió Catalanista us prego que estudièu aquesta forma y diguèu si es digne d'un poble que vol ésser lliure.

F. CASANOVAS Y COLL.

Terrassa

Les Nacionalitats oprimides

La lluita Balkànica es una gran ensenyansa pera 'ls Estats qui oprimeixen. Serbia, Bulgaria, Montenegro... heus aquí tres mots venerables pera tot bon nacionalista. Aquestes tres nacions, junt ab Grecia, que pera 'ls seus fins se'ls ha posat al costat, van a dirimir, per medi de les armes, lo que ab bones raons no han pogut conseguir. Veurem ont se decantarà la sort. Molt

hi fa en aquestos cassos la forsa numérica dels contendents; mes també es factor importantíssim la convicció; qualitat que supleix ben bé la major quantitat d'homes que puga tindre la part contraria.

Que'n prenguin nota d'això els grans Estats que volen unificar, sacrificant les petites nacionalitats qu'están baix llur domini. Aquestes sofriran mentres no hi vegin una ratxada d'esperansa; potser fins semblaran mortes, pero elles faran sa via, y quan la oportunitat se'ls hi presenti, ajudaran al ensorrament del Estat que les oprimeix.

Que vol dir que'ls hi diguin antipatriotes! Vaja una patria que fins els nega el dret a ésser!

Com volèu que's digui rus un finlandés, un polac; austriac, un húngar, etc., etc.; tot lo més —dirán— me'n volen fer ésser per forsa.

Quin concepte de patria gran han de tindre tots els nacionalistes oprimits? Cap... al contrari, la seva feina es bregar sempre vers tot lo que'ls importen, y aixís tot lo que hauria d'ésser unió, si'ls satisfieien llurs aspiracions, se converteix en odi, y, sens cap dubte, si s'anés a esbrinar les causes per les quals s'han eclipsat els grans Estats, prou hi trobaríem probes palpables que'l principal movel ha sigut el no voler reconèixer la personalitat de les nacionalitats que indegudament feia pesar el seu jou.

No gaire lluny hauríem d'anar y d'aquests cassos més d'un se'n trobaríen.

J. B. y A.

Manresa, Octubre de 1912.

Fer obra constructiva

Al fullejar el portaveu del Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria, del present mes, he vist ab gran satisfacció una llista de noms de socis, tots ells coneguts pels seus ideals catalanistes, que encapsalen la suscripció d'adquisició de les accions que dit Centre ha emés, per la construcció del seu Edifici Social.

Es des de que 's parla de la construcció d'aquest casal, qu'en mon ànima fortament optimista per l'obra del Centre s'hi presentava un temor, que 'm feia dubtar si li era convenient la seva realització, y que aquesta llista m'ha fet desaparèixer per complert.

Y la temensa era, de que 'l capital necessari

pera portar a cap aquesta empresa, tingués de sortir de les classes burgeses, les quals en aquest cas, podrien facilmente conduir els ideals del Centre, pels camins que més els hi convinqués, però que no podrien ésser de cap de les maneres, fidels als seus principis socials y autonomistes.

El Concell Directiu del Centre, preveient indubtablement aquest mateix perill, es per lo que convoca, en petits grupus, a tots els seus socis, en unes reunions en que s'els convida a la suscripció de l'emissió d'accions amortisables, de valor 50 pessetes una y al interès mínim del 3 %, que's poden pagar al moment, o bé en plassos mesals de 5 pessetes per acció, lo que pot fer, ab la bona voluntat de tothom, la construcció del edifici per compte propi.

Y dic bona voluntat, perquè aquesta suscripció, mereix que no sigui rebuda com se té per costum, ja que l'exclamació de, prou suscripcions! no pot ésser llessada en aquest cas que potser més que una voluntat, es un deure.

Ja sé qu'el Centre no està compost d'elements adinerats, ni molt menys, però ab un xic de sacrifici, doncs be se'l mereix l'obra, l'estalvi de 5 pessetes mesals, crec que dels passos de 2,000 socis ab que compta, ben pocs seràn els que no podràn ferlo.

Es fins per orgull de la nostra classe y perque en el día de demà no tinguem de deplorar cap desviament, que no tindríem de permetre que de ningú més que de nosaltres se degués aquesta obra, ja que si aixís podèm vèurela realisada, la tindrem sempre ben nostra y segurs de que basada sobres un fonament tan sòlit d'amor y sacrifici, no haurèm de tèmer que mai cap ventada de Ponent, la pugui enderrocar.

Siguemhi tots doncs, que cap nacionalista que per aital se vulgui tenir, ni cap dependent dels que tenen consciencia de lo que son, deixi de figurar en aquesta llista, que si aixís ho fem, bastirèm un Casal, fill de les entranyes del poble, y com qu'el nostre poble, porta en les seves venes les ansies de llibertat de tota una rassa, podèm estar segurs que si sabèm arribar-la a assolir, serà el més gros senyal que som ja prou forts, pera bastirnos també pel nostre sol esforç, el Palau de les nostres Llibertats, del qual el benemèrit Centre Autonomista de Dependents, en serà una de les columnes que'l sostindràn ab més forsa.

F. CASTELLS.

DE DANT ALIGHIERI

SONET XV

Onde venite voi cosi pensose?

De quins endrets veniu tan conciroses?

Jo us ho demano ab tota cortesia;

la meua amor tal volta no seria

la qu'així us fa apareixer pesaroses?

Ai de mil gentils dones, riguroses

no us mostreu ab qui us torba en vostra via,

al afligit, parieu, que sabè ansia

coses d'ella, per' ell, sempre agradoses.

Dolorós m'ha de ser tenir la prova

de que amor ja del tot m'ha deseixit

quan ja al tránzit darrer mon cor se troba.

Hajau cura, doncs tal es mon neguit,

que, sens vostres conhorts, tement la nova,

comensa ja a deixarme l'esperit.

RAMÓN E. BASSEGODA

Les dugues mares (1)

LEMA: Cada terra, fa sa guerra.

Prefaci:

En època del floreixement Romà y en un jorn de primavera, conten de dues grans matrones el següent diàlec, al pas d'una gran festa ont els dos mes braus lluitadors de tot aquell Imperi, 's dirigien a l'antic cercle entre visques y aclamacions d'una multitud inmensa.

LA MANSA

¿No t'alegra aquesta gran animació tant compacta y bellugadissa que mateix que llarga y inmensa quia s'allargassa y delerosa va fent via vers l'antic y rònc cercle? Guaita an una carretela arrastrada per briosos cavalls, tota curullada de verdejants garlandes, omplenades ab flors de tots els més vius colors y que ab sos virginals pétals exclatants, llensen pròdics, incessants olors, que van perfumant el ventijol càlit d'aquesta encisadora y riallera tarda de primavera. Mira 'l voltant d'eixa xarolada caixa guarnida ab esquisidesa, mateix que capritxosa panera, ab poms de belles roses de variants

(1) Aquest diàlec fou guanyador del primer premi en el «Concurs local de treballs originals» de Premià de Mar.

colors, costat per costat dels lluminics pensaments, que enrosquen com cercle gran toia de vermells clavells, que com mils llavis d'encés carmí, esperen deleroses el bes diví del aimador que s'apropa. Mira al fons d'ella, quant d'altres de mes veres s'hi destaquen, ab sos rostres encesos, brillants y flonjos, mateix que envellutada seda, ab ulls sadollats d'un amor que ja s'atansa.

¿Veus aquest altre cotxe que s'acosta galopant ab grans drincs de picarols, tot repercutint sos desacompasats espatecs que ixen del volejar frisós de les cintes de pell, quan les venta per l'aire 'l conductor qui maneja ab destresa sa tralla? ¿Veus ara ja més d'aprop que hi du dins homes habillats ab trajos de seda tots curullats d'oripells que ab el bes del sol xispegen mateix que diamants, fentlosi donar un simpàtic gest a n'aquets ardits y valerosos destres? Arrepara que triomfals y esbelts creuen per entre la espessa multitut que 'ls aclama y victoreja, bo y augurantlosi una delirant y bella jornada.

LA ESQUERPA

¿Vols que 't parli ab franquesa, mon amiga? tot això que se 'ns presenta al nostre devant, no sols m'alegra, sinò que 'm causa tristor. Tinc el cor massa adolorit, perquè totes aquestes coses que tu voldries que m'arriessin a agradar, me tornin aquella benhauransa y alegríia que fa d'anys me trovo a faltar. Aquesta mateixa gent que suara s'engresca y entussiasma per aquets éssers degenerats y sense extranyes, que tant embruteixen al poble, ensenyantlosi d'esser tant malvats y selvatjes com ells mateixos, aquesta gent que ab tant d'entussiasme acudeix frenètica a n'aquests llocs de corrupció, d'ont surten tots els vocabularis més indignes y denigrants, aquesta mateixa multitut, seria la primera de venir demà ab gran y inacabable corrúa feta, a presenciar, ab la mateixa sang freda y espaordiment acostumats, ma darrera ganyota, si l'inhumà botxí me torcés el coll, dalt un encimellat y horrorós cadafalc.

TOMÁS TORRENT Y ROIG.

(Continuará).

Qüestions econòmiques

Els fruits d'una conferencia

No fa molt, que un catalá ilustre, el doctor Antoni B. Pont, que durant molts anys ha resi-

dit a l'Argentina, donà en una de les entitats econòmiques de la nostra capital, una notable conferencia en la que tractà del conreu del cotó per compte propi, o siga independinzantse del monopoli nordamericà; y en efecte senyalà pera produir en grans quantitats d'aquesta materia, una extensa regió de l'Argentina molt apropiada pera aital conreu.

Sortosament la susdita conferencia, produí els bons y consegüents efectes, perquè seguidament se formà un Sindicat compost de les primeres firmes comercials de la nostra Ciutat pera anar a l'explotació de l'enorme extensió de vint llegües quadrades, emprò no conjuntament, sinò d'etapa en etapa, tal com aconsellà el conferenciant.

No hi há dupte que si 's pot aconseguir la producció del cotó en gran escala tal com es el fi que persegueix el Sindicat, reportará quantiosos beneficis an els iniciadors y alhora anònims capitalistes y al ensemps s'enfortirà paulatinament una de les més importants branques de la nostra industria nacional, que per ésser la llur base d'importació de primeres materies, pot en el temps ésser d'exportació, y allavors si 'ls capdevaners d'aquesta empresa tant beneficiosa per Catalunya, tenen ben ferma la convicció de la seva personalitat étnica catalana, y saben donar la característica que a aital obra li perteneix, defugint aquelles generalitats que son les que sempre han fet més mal an a la nostra Patria, aquesta ab la creació d'una entitat financiera que persegueixi tant enlairats y fructuosos fins, veurà en l'avenir coronats ab la victoria, els seus esforços y altra volta podrà esser pel voler y 'l treball constant dels seus fills, una Catalunya gran, forta, rica y plena.

Cal que la perseverancia no minvi, com tampoc el patriotisme veritat y aixís es ben segur que 's triomfarà en aquesta empresa per la salvació de l'industria cotonera a Catalunya.

RAMON DEL ESTANY.

Fent la Catalunya Nova

Una lletra d'en Joan Palomba, el fervent catalanista de Sardenya, pera els nens de la Escola «Mossen Cinto».

El Consell d'Instrucció d'aquesta meritíssima institució cultural Catalana, en contestació a un seu prec, ha rebut d'en Joan Palomba, d'Al-

guer, d'aquest home en el qual s'ha encarnat tot l'amor de la seva rassa per Catalunya, unes paraules calidament patriòtiques per a ésser trameses als nens de l'Escola. Tots els infants de Catalunya, y encara molts homes fets, haurien d'educarse en l'amor de aquestes ratlles, tant sortides del cor que no podem resistir la tentació de transcriureles.

Heuseles aquí, doncs, les paraules mediterrànies:

«Honorable Consell d'Instrucció de la Escola Catalana «Mossen Cinto»—Barcelona.

Ab molt plaber he lligit la vostra estimada carta, a la qual no puch contestar com hauria desitjat, porque sou ocupatíssim en los exámes de reparació.

Regracio de l'honor que el distingit Consell ha volgut donarme prometinli per altra ocasió un millor contribut.

Per aixó son poques ralles que adresso en especial manera a los nens de l'Escola Catalana.

Escolten, bons nens.

Es un preceptor que us parla.

Frecuentava el primer any de gimnasi quant per la primera volta, en la biblioteca Comunal, vaig lligir una rondalla Catalana.

La lectura d'ella, en un llenguatge igual al meu y el nom de Catalunya va legu enclavarse en lo meu cor, despertantme sentiments de afecte intens i de simpatía que, fins avui, se son mantinguts ab fermesa. y enamorat de la vostra terra he dedicat a ella gran part de los meus estudis.

Ab entusiasme he sempre lligit les seves glories i en l'apendre los seus fastos, un presatge de noves glories me bolenavan a la ment; l'història de les seves desgracies me feren trist i esclatava en plor, i en la ment de minyó pensava: Si fossi Catalá! Hauria volgut vindicar cada ingiúria que ha suferta Catalunya, de aquesta mare així noble, treballadora y així bella, ma tant desdixada, i posarli sobre el cap una fulgida corona!

Y ara a 35 anys comprenc millor i admir l'entusiasme i l'amor d'aquells valerosos, que n'han rentat la vergonya ab el propi sang i quant recart los fulmineos vols de les agüelles llatines, vulgaria io també obrir les ales i afigir nous triumfos a les quatre barres!

Així les memories de l'antiga grandesa vanan estimular i han resistit a la forsa estrangera, les grans animes de tants martirs i heroes del risorgiment polític Catalá, de los intrepits patriotes

de 1640, de la defensa de Barcelona del 1714, del Corpus de Sang, a los valerosos caiguts en aquells dies.

Recurdeolos ab veneració i el cant de los «Segadors» us sigui de incitament.

De les passades desgracies, Catalunya s'es alsada com una reina que inspira majestat a l'aspecte, reverenciada y respectada de aquella gent que un dia l'han destrossada.

Ara Catalunya es riunida baix la bandera de les quatre barres, simbul de la seva grandesa també en la desgracia, emula orama de l'Espanya en la bella gara del progrés civil.

Salve, o Catalunya! la terra de Bartero i de Milá! Aquí es nat Verdaguer que ab el seu cant diví s'es elevat al Cel i s'es coronat ab lo llorer immortal; aquí es nat el Guimerá, que sobre les ales de l'alt ingeni es pujat entre los beatos cors i va enflorar la seva testa de roses cultes en paradís! Aquí son nats molts altres escriptors distingits, pintors, escultors, musics i arquitectes que han renovelat los sublimes miracles de les arts belles.

O bons nens, estudieu, sigueu l'orgull de la vostra terra. Ameula, porque ella es mare nobilissima, honoreula ab les vostres virtuts de bons ciutadans, promtes a sacrificarvos, si serà el cas, també la vostra jove vida, rpitint los versos de un gran poeta italià:

«Alma terra natia

La vita che mi desti, ecco ti rendo!»

Honorable Consell, acabo la present demanant venia de les meves pobres paraules, aceptor el bon cor.

Ab l'auguri de portar un altre vegada el meu salut personalment, quedeu de V. V. desitjant-vos forsa anys de vida per el be de Catalunya.

Vostre admirador

JOAN PALOMBA.

La iniciativa privada

Tots els peixos d'un riu, no mantindrien a un pelican orb; tot el pa d'una fleca no sostindria a un idiota, ni totes les més fabuloses riqueses treurien de la miseria a un miserable ignorant. De la mateixa manera, totes les neus de l'Himalaia y de Psmopatché no nodrirían un poble indolent malgrat corrés per ses riberes tota l'aigua del Nil, l'Amazonas, el Ganges, el Danubi y'l Mississipi y'l Sant Llorens junts.

Y es que allà aont la iniciativa privada no mou l'activitat dels homes, ni la riquesa natural d'un país, ni la més sabia legislació arrenquen pedres y enderrocs dels jassos minerals, cise llen de regadoras les terres baixes, deturen acisternada la pluja, regulen la metereologia, solquen la mar y'ls camins d'expedicions de tràfec, ni empresonen la natura en ses forces naturals, la transformen en energia transportable, esplotable a les manipulacions industrials sobre la primera materia pera manufacturarla.

Y aquesta iniciativa, qu'es la guspira inicial que abranda tot un treball, no es patrimoni de tothom, es privilegi dels pobles que per atavisme y herencia tenen ascendencia de treball de moltes generacions.

Precisament n'es un bell exemple el poble anglés, quals cognoms son en general substantius de coses, eines y utils de treball, com Smith, Brichs, etc., equivalent a Serra, Mahó, etc., en qual bell distintiu podèm tenirnos per honorats també els catalans.

Els pobles qual historia els presenta seguidament com a gent belicosa, aventurera o religiosa que sens abandonar el sol metropolità, no obstant ha resultat un poble nòmada caient sobre territoris fèrtils y rics que ha explotat parassitariament fins a esquilmarlos o fins que se'ls treguin de sobre com un cà les pussés, malgrat que vaixells curulls d'or arribessin a ses platges, malgrat que cotons y sucres, tabacs y fustes y tota mena de riqueses li fossin trameses, malgrat que privés a altres pobles sos associats o companys gaudir de l'explotació mercantil de continents sencers, malgrat en fi que per millor gaudirse s'enriquís ab el treball dels homes, fets esclaus en l'un continent pera mercadejarlos y explotarlos en l'altre, malgrat que totes les cases reals ab la llur emparentada morissin del cianuro d'un estel ab cúa rebent per herencia totes les corones y tronos, ceptres y canons y exèrcits a sos peus; malgrat tot, seria un poble miserable, condemnat a abandonar el solar metropolità ab una emigració lenta y vergonyosa, després d'haverlo expulsat d'arreu totes les nacions que li haguessin fet coneixensa.

Perque la iniciativa no s'inflama en els magins acostumats per llei d'herencia a gaudir en llur profit lo que s'usurpa per conquesta als altres.

De res aprofita l'ensenyansa difosa en un poble si'ls nins no veuen ab l'exemple dels llurs pares hàbits d'enginy, economia y treball.

Res de fer comparanses que resulten penoses pel no favoregut. Mes nostre terror no fa molts anys fou flagellat per la filoxera, y mortes a la

una totes ses vinyes la terra no tenia cotisació, la fam embarcava families, la ciutat gonflia de gent forastera que prenía a cap diner el treball de les mans dels habituals treballadors, y cases de vila y de masía s'enrunaven sens recursos per apedassar ses goteres.

Tanta angoixa no fou duradera; la vinya nova s'importá y mirèu si sabèu dirme aont ne resta un pam de vinya morta no ressucitada. L'au fenix de nostra Renaixensa, en la vinya com en el sentiment patri, ha renascut de ses cendres y arreu floreix per Sant Josep el pampol al cep y per cada maig la flor que Clemencia Isaura plantá y que saions de Felip V colltorsaren, també torna a perfumar la boca dels que s'honren glosant la nostra bella parla.

Veieu lo que pot la iniciativa; fermada la ganiveta ab grillons a taula, closos Suez y Gibraltar al tràfec ultramarí, amordassada la parla des de l'escola al testament, enderrocant el barri de Rivera y fet de ses enderrocades una ciutadela, treta de Barcelona la Universitat, pertorbada la vida ab lluites de remenses, narros, carlins y republicans y socialisme y anarquisme.

La ganiveta s'ha tornat farineres que molen per proveir el país propi, y'l conqueridor Colón de peus a l'aigua mostra a les nacions que no en va petja eixa terra de retorn pera fer rodolar als peus de son rei sa gran descoberta; en totes parts son traduïts els llibres editats per nostres estampes; enrunades les muralles; de riu a riu y de mar a la montanya, entre camps, hortes y jardins, s'estira ajassada prenent el sol la gran matrona; lo que fou polvorí de la ciutadela es avui gavia de lleons y aquí está restituïda la Universitat y cent escoles més y d'aquí Salvá feu sortir el primer telegraf y Monturiol inventá el submarí y Ferrán la vacuna del còlera, y aquí el tren, el gas, l'electricitat, el vapor, ho prenen pel cancell de la península, y engrillonada la pensa, la parla, les mans y les cames, inventa, fila, teixeix, conreua, navega, basteix la primera Exposició Universal de l'Estat, y somrienta hi balla una sardana a son entorn bo y cantant *Els Segadors*.

Oh, patria mia! Oh, rassa de mos ascendents fets a la lluita del treball! Quant enamoratestic de tu, com una mare al nin de ses entranyes, que fins tos propis defectes m'apareixen xamoses qualitats!

MACEO.

Teatres

S. d'A. D. C. — Estrena de la comedia en 4 actes *Senyora Àvia vol marit*, d'En J. Pous y Pagés. Decoració d'En M. Vilumara.

El conegut escriptor català ha agafat dos ninotets, vestit l'un de marquesa y l'altre de noi de sucre, els ha ficat entremitj d'una parentela interminable y vinga combinarlos una facecia d'allò més complicada, plena de situacions esbojarrades, que fan venir la rialla expontania fins a ferse senyora y majora de les nostres pessigolles.

Ja ho sé que madona versemblitut s'es arreconada al quarto fosc, però què hi fa, cavallers? Jo sé que l'autor ha volgut fer una farsa pera divertiment del bon públic y ell ab una trassa maravellosa ha fet la tirallonga d'escenes sense que ni un moment vinga el cansanci; sense que l'ingenuu espectador esdevingui fastiguejat pera una solució endevinada, y vulga riure fins a magullar les galtes, y sort d'uns moments sentimentals que fan de compás d'espera, que sinó, el sopar y tot, se posaria malament.

L'obra es realment recomanable y jo sé que tothom ne sortirà content, fins els que diuen qu'el Teatre Català es una cosa ensopida.

Els que'n saben molt de criticar, es clar que retraurán defectes: qu'haurien de vestir del sigle XVIII; que hi sobra un acte; que si es comedia o es una gresca escenificada; y be, jo soc més acontentadís, ab menys sabiesa. Sigui lo que's vulgui, jo dic qu'es molt bonic tot allò, y molt ben presentat e interpretat.

Tots ho fan bé, però cal distingir d'ells, En Capdevila en un d'aquells papers fets expressos per una de les cordes més seves. Vagi un aplaudiment per tots ells: l'Aymeric, En Bardém, En Vinyes y els demés.

En Daroqui que'm perdoni, pero aquells pantalons del primer acte, a mi que soc més alt y esprimatxat igual, m'anirien molt bé. A n'elles els envió un petó *tipografic*, que totes mereixen la meua distinció: Aquella neta de la Mestres, ail quina llàstima! Aquella avia de la Pla, quin bocí! y la cunyada-Fremont, y quin bé de Dei de vestits, ni que fossin a can Paquin de Paris de Fransa! Devant d'una pantorrilla com aquella de la Fremont y les curves de totes plegades, un se sent Sindicat y Aymeric y home, sobre-tot home, y la boca se desfaría en elogis de la bellesa si no manqués espai pera felicitar al autor d'una manera estussiasta, qu'aquest cop s'ho val la pena y tothom que s'estimi hi posará el conforme.

ANDREU MAURÍ.

Joaquim Malats

Al dedicar per complert el nostre número anterior al acte trascendental de l'Assamblea Nacionalista de Tarragona, ens privá de parlar en son degut temps de la punyent ferida que l'art musical ha rebut, ab la mort del eminent pianista en Joaquim Malats.

Mes no per això podèm passar sens oferir el nostre humil homenatge a la memoria del gran artista català, lo que fem publicant les següents ratlles biogràfiques, breu resum de la seva gloriosa vida.

En Malats, nascut en el mes de Mars de l'any 1872, comensá els estudis de piano als 9 anys d'edat, fent notables progresos, dirigit per son mestre En Miquel Alsina. Després fou deixeble dels mestres En Teodor Vilar y En Robert Goberna y mes tart de l'inolvidable Joan Baptista Pujol en l'Escola Municipal de Música en qual establiment guanyá en l'any 1888 el primer premi de piano.

Llavors fou quan per perfeccionar sos estudis, passá a Bruselas y després a París en qual Conservatori ingressá en 1890, guanyantne tres anys després el primer premi per unanimitat del Jurat.

Quan després de donar diversos concerts en creixent èxit a Paris, Londres, Barcelona, Valencia y Madrid s'enterá a l'any 1903 del Concurs Diemer, pensá tot seguit en presentarshi y els seus mèrits li valgueren el premi Diemer y les felicitacions de tots els grans mestres, entre ells en Paderewsky, en Pugno y en Rosenthal.

Desde allavors la salut li siguié contraria a la seva carrera, privantli d'expandir el seu art com ell desitjava, però si avui no's podia posar el seu nom davant d'aquelles eminencies, tampoc els llurs, podían avantposarse al seu.

A la nostra ciutat era l'artista preferit pel públic, doncs, sols l'anunci del sen nom, feia omplir per complert la sala aont se podia gaudir del seu art insuperable.

Catalunya ha perdut, doncs, un dels seus més gloriosos fills; per això la seva mort ha sigut sentida, no sols pels devots de l'art, sino per tots els Catalans, en el recort dels quals el seu nom hi será imperdurable.

D. E. P.

GARBELLANT

La Veu de Catalunya, diari regionalista, escrit en català, dedica dues columnes a l'Assamblea. Avans porta el Glosari, un article que ensenya a matar gats d'un cop certer y notes y telegrams del conflicte Balkanic.

La Vanguardia, diari conservador, escrit en castellà, hi dedica sis columnes y ho fa en primer terme, avans de totes les informacions y treballs de costum.

Això no seria res si no hi haguéssim d'afegir que en *La Veu* resulta la informació falsa en tots aquells punts que pot perjudicar la causa Catalana y *La Vanguardia* es del tot verídica.

Voldríem sapiguer quin efecte'ls haurà produït aquest fet als correligionaris de bona fè de *La Veu de Catalunya*.

El Blanco y Negro bada.

Publica una fotografia de l'expedició marítima organitzada ab motiu de la darrera Assamblea, y diu: «La Assamblea de Tarrasa: Aspecto del muelle de la costa de Tarragona a la llegada de los vapores.»

Lo qual vol dir que *Blanco y Negro* es capàs d'anar de Madrid a Terrassa passant per Tarragona y en barco.

Valentse—naturalment—del caudaloso Manzanares.

Del nou governador, se diu que ha dit:

«Jo, senyors, no porto programa.»

Com tots els altres, ni més ni menys que tots els qui l'han precedit.

Sabèm quin es el contingut de la missiva que fa dies va dirigir el senyor Montero Ríos al senyor Canalejas.

En aqueixa carta el senyor Montero Ríos diu al senyor Canalejas que presenta la dimissió del càrreg de president del Senat ab caràcter irrevocable, autorisantlo pera fer pública la dimissió quan ho estimi oportú, moment que segurament no arribará pera 'l senyor Canalejas.

Li diu además que no ocupará el seu escó de senador per si la seva presencia en el saló de sessions constituía un veritable perill polític pera 'l govern.

Aixís ens agraden els nostres enemics.

Visca la santa intransigencia!

Una revista de Madrid—castissament de Madrid, això es, una revista de toros—publica a primera plana un lleó que se'ns acut forsa simbòlic, ab el seu habillament de torero y ab el seu posat protector d'un escut d'Espanya:

Y diu la llegenda: *El Leon de Castilla*.

Lo qual que no'ns ha sorprés perque era de veure que'l celeberrim *Leon* havia d'acabar fent de torero.

De Madrid estant:

«—Ara—deia 'l senyor Canalejas parlant ab els periodistes—estèm en plé periode de xerrameques y fantasies.»

Ara? Ca, home; estèm en aquest periode de des que vosté governa.

Ha mort un gran enemic de Catalunya! Ha mort en Clodoaldo Piñal.

Pau als morts; es clar; pero això no'ns priva de llensar l'idea d'erigir un monument al finat.

Y que aquest sigui de sal.

En Noel ha donat una conferencia contra 'ls toros, a Sevilla.

Y per mica mes el maten.

Y tot per la seva deria de malparlar de l'únic art nacional que 's coneix y dels semisagrats toreros.

Creguins en Noel y dediqui les seves propagandes cap a altres esferes en les quals ningú se pugui sentir ofés.

Contra 'ls mestres d'estudi, per exemple.

NOVES

Ha deixat la direcció del nostre periòdic per haver sigut elegit per la presidència de l'Associació Nacionalista Catalana, nostre estimat amic y company en Francisco X. Casas Briz; per lo qual s'ha fet càrrec de la mateixa, el volgut amic y antic redactor en Armengol Mercader.

Com veuràn els nostres llegidors, aquests cambis no son deguts a cap diferència de criteri, sinò qu'els dos companys continuaran treballant des d'els dos respectius llocs per l'assoliment de la llibertat de Catalunya.

* * *

En la darrera sessió de l'Ajuntament de Badalona, ab el vot unànim de majoria y de minories, s'acordà que la històrica Bandera Catalana sigui issada al costat de la espanyola al cim de la Casa de la Ciutat.

El mateix acort ha sigut pres també per el Ajuntament de Blanes, en qual xamosa vila s'ha iniciat tot seguit una subscripció pera pera regalar la nostra gloriosa Bandera a l'Ajuntament.

En l'anterior proposició hi figurava també un extrèm en que l'arcalde ordenés als serenos l'us de la nostra llengua pera cantar les hores y l'estat del temps y que fou aixís mateix aprovada.

Dona goig de tindre de felicitar als susdits Ajuntaments pels seus patriòtics acorts, tot lamentant no poguer fer lo mateix ab el de nostra Ciutat, qual acort no es de dubtar que fora ben vist per tots els bons Catalans.

* * *

En el número vinent comensarem la publicació de les poesies que componen el llibre «Coses del Ampurdà», que l' se autor el llorejat poeta ampurdanés En Ramon Masifern ha tingut a be oferirlos als llegidors de RENAIXEMENT.

* * *

La idea de la fundació d'un diari català a l'Amèrica del Sur, va essent cada dia mes ben acollida per tots els catalans residents a l'altra banda del mar.

El notable periòdic *El Correo de Cataluña* continúa ab èxit publicant diversos parers sobres aquesta iniciativa, que per l'entusiasme ab qu'es rebuda, no dubtèm dintre poc veurela realitzada.

* * *

Ben sovint ens arriben encoratjadores noves dels nostres germans de l'altra banda dels Pirineus, reveladores del desvetllament del esser nacional qu'en ells s'opera.

En el número de Setembre diu la «Revue Catalane» de Perpinyà, parlant d'una festa regional celebrada a Verdun-sur-Garonne ab assistència dels senadors y diputats del *departament*:

«M. Marc Frayssinet, diputat, qui prengué la paraula en Llengua d'Oc, fou entusiasmament aplaudit quan anuncià el seu propòsit de demanar al ministre—durant la discussió del vinent pressupost—qu'els ingressants a l'Escola normal primaria y a les diverses places, siguin examinats, si ho desitgen, de llengua y literatura Occitanes y d'història local y regional y que 'ls hi siguin concedits punts suplementaris per aquestes asgnatures».

* * *

Jocs Florals al Rosselló.—En l'extracte de la darrera sessió de la «Société d'Etudes Catalanes» de Perpinyà celebrada el dia 26 de Setembre prop passat, diu la «Revue Catalane»:

«Referent an el Jocs Florals, la preparació dels quals es una cosa delicada y minuciosa, la reunió, que ha durat, n'obstant mes de dugues hores, no ha pogut encara fixarne la data y les diferents condicions. Ab tot s'ha elegit un Comité d'Organització compost d'una vintena de membres. Aquest Comité deu reunir-se molt aviat pera arribar a un acort y pendre les primeres mides. Ja tindrem al corrent an els nostres llegidors, tan aviat com ens sigui possible, de tot el que aixís se decideixi».

Artículos del doctor Martí y Juliá

En la nostra Administració continua oberta, fins el dia 15 de Novembre, la subscripció pera la edició, en un elegant volúm, dels articles que sobre doctrina catalanista ha publicat aquest infadigable apostol del nacionalisme.

La obra constarà de 250 planes, de 16x22 cm. en paper satinat y esmerada impressió de la que cuidaran els tallers tipogràfics de «L'Avenç».

Al suscriure's deurà abonarse dugues pessetes, rebent en cambi un *tiket* representatiu del volum. La data en que podrà recullirse el llibre contra entrega d'aquest *tiket* s'avisarà oportunament.

VIDA CULTURAL

Inaugural de Curs del Centre Autonomista de Dependents del Comers y de la Industria

El prop-passat dissapte y devant de una nombrosíssima concorrencia, inaugurá solemnement ses tasques culturals aquest benemèrit Centre.

Presidí el acte el Diputat *provincial* senyor Sansalvador, en representació de la Diputació, qui seguidament de donar per obert l'acte cedí la paraula an

En Narcís Rucabado, Secretari de la Secció d'Educació y Instrucció, el qual llegí l'acostumada Memoria en la qual se consignen els avenços y millores que durant el passat curs de 1911 a 1912 s'han realitzat.

En Joan Bas y Soler, President de la mateixa Secció, donà lectura a un bell parlament, donant a conèixer els projectes que pensa portar a cap pera encare millorar mes les Escoles, y fent avinent que des de primer de Janer del vinent any s'implantarà una classe de Tecnologia Mercantil ab un Museu comercial anexe. Esmentà també el desenrotll de la mateixa, fent constar que'l Centre 's preocupa molt de l'Expansió Comercial, tota vegada que en el Curs que's celebrà fa poc a Anvers, hi estigué representat per el professor Ramón Rucabado y el soci Marian Vendrell, els quals a son degut temps donaràn quiscunes conferencies explicatives de lo que vegeren y quina adopció en relació al Centre se pot seguir. Després feu atinades observacions referents al matís patriòtic que caracterisa al Centre, arrel d'algunes paraules que certes persones han escampat playnensen, quals observacions foren acullides ab una grossa ovació.

En Rafel Pons y Farreras, en nom dels professors del Centre y que ho es de l'assignatura de Teoria de Teixits, llegí un hermós treball en el qual explicà que la tasca de la joventut comercial catalana ha d'esser fonament nacionalista, pera arribar an a l'afirmació de la nostra forsa econòmic-industrial com a catalana y que solsament el jorn que tot lo que surti del nostre terror pugui ostentar el segell de la nostra vitalitat, «de fabricat a Catalunya», podrèm ésser comerciants del sigle XX, recordant un moderníssim y profitós llibre que fa poc ha sortit.

En Ramón Bassols, en nom y representació del Centre de Dependents de Sabadell, llegí altre treball, fent constar que la tasca que 's segueix en el Centre de Sabadell, sempre ha estat enmirallada ab la de Barcelona.

En Ramón Monegal y Nogués, en nom dels socis protectors del Centre, pronuncià un sentit parlament patriòtic, y una salutació coral per la retirada del Centre del Congrés Taquigràfic que fa poc se celebrà a Madrid, per menyspreuar-se en ell la nostra gloriosa parla catalana.

En Gustau Gili, en representació de la Cambra de Comers, s'ha adhireix an a l'obra del Centre.

En Ramón Roig y Armengol, parlà en nom del Foment del Treball Nacional y també s'adhereix an a la tasca profitosa del Centre.

En Pere Corominas, en nom de l'U. F. N. R. y com a president del Concell de la mateixa, feu un bellíssim parlament. Elogià l'ambient català qu'en tota l'obra del Centre traspuà, fent avinent que no calia que'ls que componen l'entitat se preocupessin dels que afirmen que'l nostre Centre no es una societat obrera, car fins admetent això ab orgull, be's pot dir que tampoc es una societat burgesa, sino simplement una entitat catalana, un aplegament d'hommes de pensaments y de sentiments a la catalana. Seguí disertant sobre l'estat actual de la nostra qüestió social, acabant ab les següents paraules: «Vosaltres representeu encare aquest sentit català, autòcton de nostra societat, y jo us exhorto a que feu esforços pera romandrihi, perque aixís aquest xorc y trist internacionalisme que'ns han importat, haurà de recular devant del nostre sentiment català».

El Dr. Martí y Julià, honorable president de la Unió Catalanista, feu un hermós parlament tot ell ple de fortitut y de fermesa. Aludint a les paraules que'l company Bas digué en son treball sobre l'actuació patriòtica del Centre, el doctor Martí les afirmà. «La vostra acció es profitosa —digué—perque es patriòtica, y el qui d'això us en fassi retret es que us tem.» Referintse a unes paraules del senyor Coromines desenrotllà un preciós parlament, referintse també an a les actuacions econòmiques actuals que arreu de Catalunya s'operen, pera treuren conseqüència de que la joventut actual cal que afermi el sentiment nacional en totes ses manifestacions. Joves! Jo, com en altre lloc, us dic: es convenient ésser fort y ésser sabi; pero es molt millor ésser bó, perque la bondat resumeix la fortaleza y la sabiduría. Signeu bons, que'l sentit moral no abandoni mai vostra conducta y infiltreulo a Catalunya des de la vostra esfera d'acció. La bondat y la llibertat es lo que volèm pera Catalunya.

En Martí Matons, que portava la representació del Ajuntament, s'oferí particular y oficialment pera ajudar ab totes ses forces an a totes les tasques que pel bé de la colectivitat catalana persegueix el Centre, que lloà en termes molt afectuosos.

Y finalment, **En Antoni Sansalvador**, en nom de la Diputació, feu un resum de tot lo que'ls diferents oradors que hi prengueren part digueren, lloant també efusivament l'obra patriòtica del Centre y al ensemps advocà pera que aquest tingui aviat casa propia, pera poder dir: «som amos del sol que trepitgem», y que lo mateix es lo que tots volèm pera Catalunya.

En acabat tant hermosa y patriòtica festa, que dit siga de pás complagué entusiasticament an a tots els seus oients, esclataren, en mitg d'aquell ambient caldejat de patriotisme, les estrofes virils y magestuoses del nostre Himne nacional «Els Segadors» que foren corejats y escoltats a peu dret per tothom.